

20080084

Pohjois-Pohjanmaan palvelu- kohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma

Pohjois-Pohjanmaan palvelu- kohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma

Pohjakartat: © Genimap Oy, Lupa L4356

ISBN 978-952-221-012-8
TIEH 1000172-08

Verkkojulkaisu pdf (www.tiehallinto.fi/julkaisut)
ISBN 978-952-221-013-5
TIEH 1000172-v-08

Edita Prima Oy
Helsinki 2008

Julkaisua saatavana:
Tiehallinto, Oulun tiepiiri
Telefaksi 0204 22 6884

TIEHALLINTO
Oulun tiepiiri
Veteraanikatu 5
PL 261
90101 Oulu
Puhelinvaihte 0204 22 11

Asiasanat: viitoitus, aluesuunnittelu, liikenteen ohjaus, matkailukohteet
Aiheluokka: 22

TIIVISTELMÄ

Pohjois-Pohjanmaan palvelukohteiden maakunnallisessa opastussuunnitelmassa on kartoitettu nykyiset tärkeimmät tienkäyttäjien palvelukohteet. Ne on kerätty eri lausunnonantajilta saadun palautteen ja ohjausryhmätyöskentelyn kautta. Lausunnonantajia ovat olleet Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Metsähallitus, Oulun läänin taidetoimikunta, Museovirasto, Suomen leirintäalueyhdistys ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys – SUOMA ry. Lisäksi kommentteja on pyydetty SF-Caravan ry:ltä. Kohteita ovat mm. luontokohteet, taiteelliset kohteet ja nähtävyydet, museot ja historialliset kohteet, leirintäalueet, opastuspaikat, matkailukeskukset ja muut valtakunnallisesti tunnetut vilkkaat palvelukohteet ja -alueet. Nykytilakartoituksen avulla on luotu käsitys Pohjois-Pohjanmaan palvelutarjonnasta ja palveluiden sijoitumisesta.

Nykytilan kartoituksen pohjalta on laadittu palvelukohteiden opastuksen maakunnallinen strategia. Sen perusteella yhteistyötä tiivistetään maakuntatasolla kokoamalla opastuksen yhteistyöryhmä, laaditaan tarkemmat opastussuunnitelmat ja luodaan kehittämisperiaatteet opastuspaikoille. Strategian toteuttamiselle on laadittu suuntaa-antava aikataulu, jonka mukaan yhteistyöryhmä järjestäytyy ja tarkempien suunnitelmien laatiminen alkaa vuoden 2008 aikana. Kehittämisstrategia laadittiin samanaikaisesti ja yhtenäisin periaattein myös Kainuuseen ja Lappiin.

Opastuksen maakunnallinen yhteistyöryhmä toimii maakunnan matkailutoimikunnan alaisuudessa. Sen puheenjohtajana on Pohjois-Pohjanmaan liitto ja sihteerinä Oulun tiepiiri. Työryhmän jäseniä ovat lisäksi edellä mainitut lausunnonantajat ja muutama kuntien ja matkailujärjestöjen edustaja matkailutoimikunnassa. Lisäksi tienkäyttäjärühmien edustus selvitetään ryhmän järjestäytymisvaiheessa.

Suunnitelmassa on esitetty tarkempien opastussuunnitelmien suunnittelualueet. Suunnitelmat ovat joko seudullisia tai paikallisia suunnitelmia, joiden sisältö on sama. Seudullisia suunnitelmia ovat: Jokilaaksot, Oulunseutu ja Koillismaa, ja paikallisia: Hiekkasärkät, Rokua, Syöte ja Ruka. Paikallisten kohteiden suunnittelun vetovastuu on kunnalla, mutta tiepiiri osallistuu hankkeisiin lupaviranomaisena ja rahoittajana. Seudullisissa suunnitelmissa päävastuu on tiepiirillä.

Opastuspaikkoja ovat opastustoimistot ja opastuspisteet. Toimistot ovat yleensä kunnan tai matkailujärjestön ylläpitämiä. Uusi mahdollinen opastustoimiston paikka voi olla Pyhäjärvellä, valtateiden 4 ja 27 risteyksessä. Opastuspisteet ovat yleensä opastuskarttoja, joita on kuntakeskuksissa, niiden lähialueella tai kuntarajoilla. Suunnitelmassa on esitetty opastuspisteiden karsimista siten, että pienissä kunnissa olisi opastuspiste taajaman yhteydessä liikenteellisessä solmukohdassa ja suurimmissa kunnissa lisäksi kuntarajoilla. Matkailukeskuksissa olisi omat opastuspisteensä. Lisäksi on esitetty ns. maakunnallisten opastuspisteiden perustamista, jotka sijoittuisivat maakunnan rajalle. Niissä opastettaisiin koko maakunnan alueen, ainakin merkittäviä, palvelukohteita. Opastuspisteiden kehittäminen on osa tarkempia opastussuunnitelmia.

ALKUSANAT

Pohjois-Pohjanmaan palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma on laadittu Tiehallinnon ohjeiden mukaisesti. Sen tavoitteena on mahdollistaa yhtenäinen, tasapuolinen ja johdonmukainen opastus koko maakunnassa, kuitenkin Pohjois-Pohjanmaan erityispiirteet huomioiden. Suunnitelma ohjaa jatkossa opastuksen maakunnallista yhteistyötä, tarkempien suunnitelmien laatimista ja opastuspaikojen kehittämistä. Se toimii strategisena ohjenuorana opastuspäätösten tekemisessä.

Samanaikaisesti ja kiinteässä vuorovaikutuksessa Pohjois-Pohjanmaan suunnitelman laatimisen kanssa on laadittu Kainuun ja Lapin vastaavat suunnitelmat. Suunnittelua on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet:

• Jani Huttula, pj.	Oulun tiepiiri
• Salo lisakka	Oulun tiepiiri
• Sanna Kolomainen	Lapin tiepiiri
• Kauko Kaarninen	Lapin tiepiiri
• Martti Juntunen	Kainuun maakunta-kuntayhtymä
• Satu Luiro	Lapin liitto
• Erkki Partala	Pohjois-Pohjanmaan liitto

Hanketta on esitelty Oulussa 1.11.2007 keskustelutilaisuudessa, johon oli kutsuttu kunnanjohtajat, kuntien matkailuvastaavat, eri lausunnonantajat ja matkailuyritysten edustajia.

Konsulttina on ollut Ramboll Finland Oy, jossa mukana ovat olleet Erkki Sarjanoja ja Jani Karjalainen.

Oulussa tammikuussa 2008

Tiehallinto
Oulun tiepiiri

Sisältö

TIIVISTELMÄ

ALKUSANAT

1	JOHDANTO	9
2	NYKYTILANNE	10
2.1	Tieliikenteen opastus	10
2.2	Palvelukohteiden alueelliset opastussuunnitelmat	11
2.3	Suunnitelmassa esitettävät palvelukohteet	12
2.3.1	Opastuspaikat	12
2.3.2	Nähtävyydet	14
2.3.3	Majoitus	22
2.3.4	Käyntikohteet	24
2.3.5	Matkailutiet	26
3	TAVOITTEET	27
4	OPASTUKSEN KEHITTÄMINEN	28
4.1	Opastuksen maakunnallinen yhteistyö	28
4.2	Seudulliset ja paikalliset suunnittelualueet	30
4.3	Opastuspaikat	32
4.4	Navigaattorit	35
5	POHJOIS-POHJNAMAAN OPASTUSSTRATEGIA	36
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Suomessa liikennemäärät ja –suoritteet ovat kasvaneet viime vuosina. Taloudellinen hyvinvointi näkyy niin työ- kuin lomamatkailussakin. Liikkumiseen liittyvät palvelut ovat kehittyneet, erityisesti kesä- ja talvimatkailukeskukset ovat kasvaneet voimakkaasti. Oman piirteensä tuo ulkomaalaisten matkailun lisääntyminen Suomessa.

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategiassa 2006 – 2013 strategisena päämääränä on muun muassa luoda matkailukeskusten saavutettavuudesta Suomen ylivoimainen kilpailuetu. Matkailun kehitettäviä painopisteitä ovat kansainvälistyminen sekä Syötteen ja Ruka-Kuusamon kansainvälistyminen osana Lappia sekä matkailukeskusten saavutettavuuden parantaminen.

Matkailun edistämiskeskus MEK on laatinut matkailuun liittyvän skenaarioreportin, jossa on yritetty ennakoida eri näkökulmiin perustuen matkailun tulevaisuutta Suomessa lähivuosikymmeninä. Raportissa on lueteltu yhteiskunnan rakenteita syvällisesti muuttavia ns. megatrendejä, joista tärkeimmät tätä työtä ajatellen ovat palvelusektorin kasvu, mukaan lukien vapaa-ajan palvelut ja niihin liittyvät ammatit sekä kulutusrakenteen muutosten jatkuminen kohti yksilöllisyyttä. Lisäksi puhtaan luonnon merkitys kasvaa. Suomen matkailustrategia 2020 asettaa saavutettavuuden keskeisimmäksi tavoitteeksi. Strategian mukaan Suomi on houkutteleva ja helposti saavutettava työ- ja matkailumaa. Yksi kasvun strateginen painopiste on matkailukeskusten kehittäminen. Opastuksen merkitys kasvaa niin liikkujien määrän kuin liikkujien monipuolistumisen kasvamisen myötä.

Uuden teknologian käyttöönotto, esimerkiksi autojen navigaattorit, muuttaa perinteistä suunnistamista tieverkolla. Enää ei liikuta pelkästään tiekartan, tieviitoituksen tai opasteiden perusteella, vaan usein ”sokeasti” luotetaan navigaattorin ohjeisiin. Navigaattori ohjaa valinnan mukaan joko nopeimmalle tai lyhimmälle reitille. Tiekartta, viitoitus ja palvelukohteiden opasteet sekä mainonta mm. opastuspaikoilla ja internetissä ohjaavat matkailullisesti tärkeille reiteille.

Tieviitoituksen ja opastuksen on tarkoitus antaa tienkäyttäjälle tietoja, jotka asianmukaisen kartan avulla auttavat liikkujaa valitsemaan oikean reitin ja suunnistamaan haluamaansa kohteeseen. Vuoden 2007 alussa palvelukohteiden opastusmerkkejä ja viitoitusohjeita uusittiin, ja muutoksen myötä on alettu laatia uusia ja päivittää alueellisia palvelukohteiden opastussuunnitelmia. Suunnittelulla pyritään yhtenäistämään opastusta ja varautumaan muutuviin olosuhteisiin, joiden suuntaa viitoittavat maakunnalliset strategiat.

Suunnittelualueena on Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alue.

2 NYKYTILANNE

2.1 Tieliikenteen opastus

Opastuksen rakenne kuvataan kolmiportaisena järjestelmänä, jonka kullakin tasolla on oma roolinsa.

Ensimmäinen taso

Matkailija löytää tieviitoituksen ja tiekartan avulla kartalla esitettyyn kohteeseen, joka yleensä on paikkakunta tai kylä. Kohteet ovat erisnimiä, joten kielellisiä ongelmia ei pitäisi syntyä. Tiehallinto vastaa tieviitoituksesta.

Toinen taso

Matkailija saa karttakohteeseen saavuttuaan tarkempaa tietoa alueen palveluista tai tavoittelemansa kohteen sijainnista. Tieto löytyy yleensä opastuspaikasta, joka on joko opastuspiste (opastuskartta) tai opastustoimisto. Opastuspaikasta on tarkoitus saada niin tarkkaa informaatiota, että matkailija osaa tavoittelemansa kohteen kohdeopastuksen alkuun. Opastuspaikat ovat yleensä kunnan ylläpitämiä.

Kolmas taso

Matkailija osaa kohteeseensa kohdeopastuksen, osoitejärjestelmän, osoiteviittojen ja tieviittojen avulla. Vuonna 2007 on otettu käyttöön uusia palvelukohteiden tunnuksia. Palvelukohteiden opasteet ovat kohteen toimijan vastuulla.

Nykytilanne Pohjois-Pohjanmaalla

Ensimmäisellä tasolla ilmenee harvoin ongelmia. Keskustelua herättävät lähinnä kuntien opastusten laajuus, ts. miten etäältä kunta viitoitetaan ja mitkä kunnat ovat ns. kaukoviitoituskohteita. Toinen ajoittainen ongelma on ollut opastuksen jatkuvuus. Kerran aloitettu opastus kohteeseen saattaa katketa, mikä yleensä johtuu viitoituksen keskeneräisestä uusimisesta. Useammin esiintyvä epäjatkuvuus liittyy tienumeroinnin muutoksiin, joiden ajantasaistaminen viittoihin saattaa kestää pitkään.

Kuva 1.

Opastuksen kolmiportaisuus.

Toisen tason vakava ongelma on opastuspisteiden (karttojen) epätasainen laatu. Matkailija voi kohdata maakunnan alueella hyvinkin eritasoisia opastuspisteitä. Ongelmia on kartan ajantasaisuudessa, rakenteellisessa kunnossa ja sijainnissa eikä opastuskarttoja välttämättä löydy kaikista kunnista lainkaan. Toisaalta joissakin kunnissa opastuspisteitä on runsaasti, eikä niiden ylläpitoon riitä voimavaroja. Opastuspisteiden hallinnon ja kunnossapidon vastuurajat ovat usein epäselviä.

Palvelukohteen opastuksen vaikeutena voidaan pitää opastuskohteen laadun määrittämistä ts. täyttääkö kohde opastuksen vaatimat kriteerit. Itse opasteet voivat lisäksi olla huonotasoisia. Usein kohteen toimija lisää luvattomia mainoksia tienvarsiin. Osa mainoksista on taas liikennemerkkimäisiä, kun virallisen opasteen riittävyteen ei uskota.

Viitoituksen osalta on tähän päivään asti edetty ikään kuin kohde kerrallaan esim. opastuslupien myöntämisessä, jolloin alueen kokonaisuus on jäänyt mieltä. Tästä on koitunut ongelmia mm. tienvarren rajallisen tilan vuoksi, jolloin kaikille halukkaille ei ole enää ollut tilaa myöntää lupaa opasteiden pystytykseen. Tämä ei ole ollut tasapuolista ja yhdenmukaista toimintaa.

Eräs ongelma on myös palvelutoiminnan lakkaamisen jälkeen, jolloin esim. konkurssipesällä on harvoin intressejä poistaa tarpeettomat opastusmerkit teiden varsilta. Tarpeettomien merkkien poistaminen jää tällöin Tiehallinnon vastuulle (maanteiden varsien osalta) tai kunnan (katujen osalta), mikä tarkoittaa monesti sitä, että aikaero toiminnan lakkaamisen ja merkkien poistamisen välillä on suuri.

Yksi kasvavista ongelmista liittyy navigaattoreiden käyttöön ja sen antamiin ajo-ohjeisiin. Nykyisin käyttäjä voi valita joko nopeimman tai lyhimmän ajoreitin. Lyhimmän reitin käyttö on johtanut usein siihen, että autoilijoita ohjataan sellaisille väylille, joita ei ole tarkoitettu pitkämatkaiseen tai läpiajoliikenteeseen. Tämä heikentää alueiden liikenneturvallisuutta ja antaa epävarman vaikutelman reittiopastuksesta, varsinkin kun tienpäällä oleva viitoitus ei välttämättä tue oman määränpään saavuttamista.

2.2 Palvelukohteiden alueelliset opastussuunnitelmat

Palvelukohteiden alueellinen opastussuunnitelma käsittää laajan, mutta yhtenäisen alueen kokonaisvaltaisen tarkastelun. Siinä pyritään huomioimaan tienkäyttäjien ja palvelutarjoajien paikalliset tarpeet tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Suunnitelman avulla helpotetaan lupaviranomaisten työtä ja yhtenäistetään lupakäytäntöjä koko Suomessa. Se lisää opastuksen uskotavuutta.

Alueelliset opastussuunnitelmat jaetaan kolmeen tyyppiin suunnittelualueen koon perusteella. Maakunnallinen suunnitelma kattaa koko maakunnan ja siinä luodaan kuva maakunnan palveluista. Maakunnallisella suunnitelmalla varmistetaan suppeampien alueiden suunnitelmien yhdenmukaisuus ja tarkennetaan valtakunnallisia ohjeita paikallisiin olosuhteisiin. Seudullinen suunnitelma käsittää useita kuntia tai pitkän tiejakson. Siinä kartoitetaan kaikki alueen potentiaaliset opastettavat kohteet ja täsmennetään yleisiä viitoitus-

periaatteita. Seudullisessa suunnitelmassa esitetään konkreettiset opastusmerkkisuunnitelmat pois lukien erikseen tarkasteltavat paikalliset keskittymät, joihin laaditaan omat tarkemmat opastussuunnitelmat. Palvelukohdekeskittymien opastussuunnitelmat laaditaan silloin, kun palveluja on keskittynyt paljon pienelle alueelle, esimerkiksi matkailualueelle. Suunnitelman sisältö on samantyyppinen kuin seudullisessa suunnitelmassa, mutta opastaminen vaatii erityisratkaisuja. Seudullisessa suunnitelmassa luovutaan usein kohdekohtaisesta opastuksesta ja kehitetään opastuspaikkoja tai tieviitoitusta.

Vuonna 2007 otettiin käyttöön uusia palvelukohteiden opastusmerkkejä ja muutettiin joidenkin vanhojen merkkien värejä. Samalla tarkennettiin viitoitusohjeita palvelemaan paremmin muuttuneita olosuhteita. Moni vanha opastusmerkki muuttuu viimeistään siirtymäkauden puitteissa eli vuoden 2013 loppuun mennessä. Tällöin päättyy myös nykyisten opastuslupien voimassaolo.

Muutoksiin varaudutaan laatimalla alueelliset opastussuunnitelmat. Maakunnalliset suunnitelmat laaditaan kaikkien tiepiirien alueille. Tarkemmat suunnitelmat laaditaan tarpeen mukaan. Niiden avulla lupakäsittelijöiden on nopea ja helppo tehdä lupapäätökset varsinkin, kun lupa-asiat on keskitetty valtakunnallisesti Tiehallinnon lupapalveluille Tampereelle.

Pohjois-Pohjanmaalle ei ole aikaisemmin laadittu palvelukohteiden maakunnallista opastussuunnitelmaa. Alueellisia suunnitelmia on laadittu Rukalle ja valtatielle 4 välillä Liminka-li. Lisäksi Syötteen alueella on alueen yrittäjien kesken olemassa ”sopimus”, ettei kauempaa viitoiteta kuin Syötteen nimellä.

2.3 Suunnitelmassa esitettävät palvelukohteet

2.3.1 Opastuspaikat

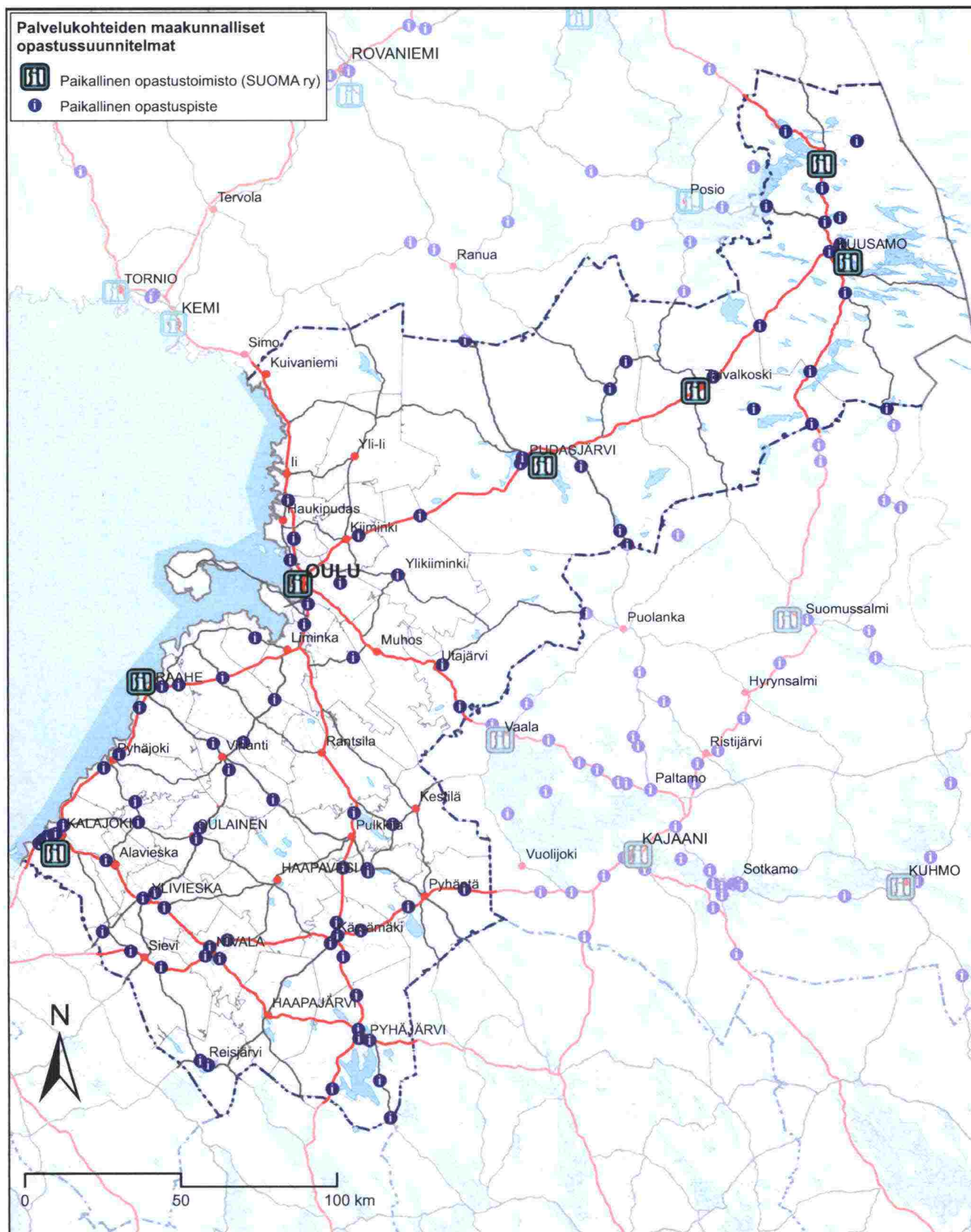
Opastustoimistot

Opastustoimistot ovat ympäri tai osan vuotta auki olevia paikallisia infopisteitä, joissa on henkilökuntaa auttamassa asiakkaita. Pohjois-Pohjanmaalla opastustoimistoja on seitsemän. Toimistot ovat pääosin orientoituneet lähialueen palveluihin. Ne merkitään kansainvälinen vihreä-valkoisin i-kilvin, jos ne ovat saaneet luvan Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys – SUOMA ry:ltä. Liitteellä 1 on i-kilpikriteeristö.

Opastuspisteet

Tähän suunnitelmaan kootut opastuspisteet ovat maanteiden varsilla olevia opastuskarttoja, jotka on sijoitettu yleensä maantien levähdys- tai pysäköintialueelle. Ne ovat paikallisia infokarttoja, eikä pisteessä ole henkilökuntaa. Taajamista ja yksittäisistä matkailukohteista löytyy omia opastuskarttoja, mutta niiden kerääminen tähän suunnitelmaan ei ole tarkoituksenmukaista. Ne voidaan inventoida seudullisiin tai paikallisiin opastussuunnitelmiin.

Maanteillä on ”opastus, information” –opastetaulut ennen opastuspistettä. Pohjois-Pohjanmaan alueelta löytyy useita opastuspisteitä. Niitä on yleensä kuntarajoilla, taajamien sisään tuloväylillä ja palvelukeskittymien läheisyydessä. Kun määrään lisätään vielä maanteiden ”ulkopuolella” olevat opas-

Kuva 2.

Pohjois-Pohjanmaan nykyiset opastuspaikat.

kartat, karttojen kokonaismäärä on suuri. Vanhat "Opastus, information" kyltit vaihdetaan merkkiin 711, opastuspiste. Merkki 712, opastustoimisto on muutunut siten, että i:n päälle on tullut hattu. Tämän muutosprosessin aikana on varsin hyvä ajankohta tarkistaa opastuspisteiden tarpeellisuus. Tieliikenneasetuksessa on määrätty, että merkkejä 711 ja 712 koskevat muutokset on tehtävä vuoden 2009 loppuun mennessä.

Tiehallinnon Tieinfo –pisteet poistuvat käytöstä lähivuosina, joten niitä ei ole kartoitettu. Vastaavia infopisteitä voi tulevaisuudessa hallinnoida ja ylläpitää jokin yksityinen taho, jolloin sen sisältöä voisi räätälöidä palvelemaan mm. matkailun tarpeita

2.3.2 Nähtävyydet

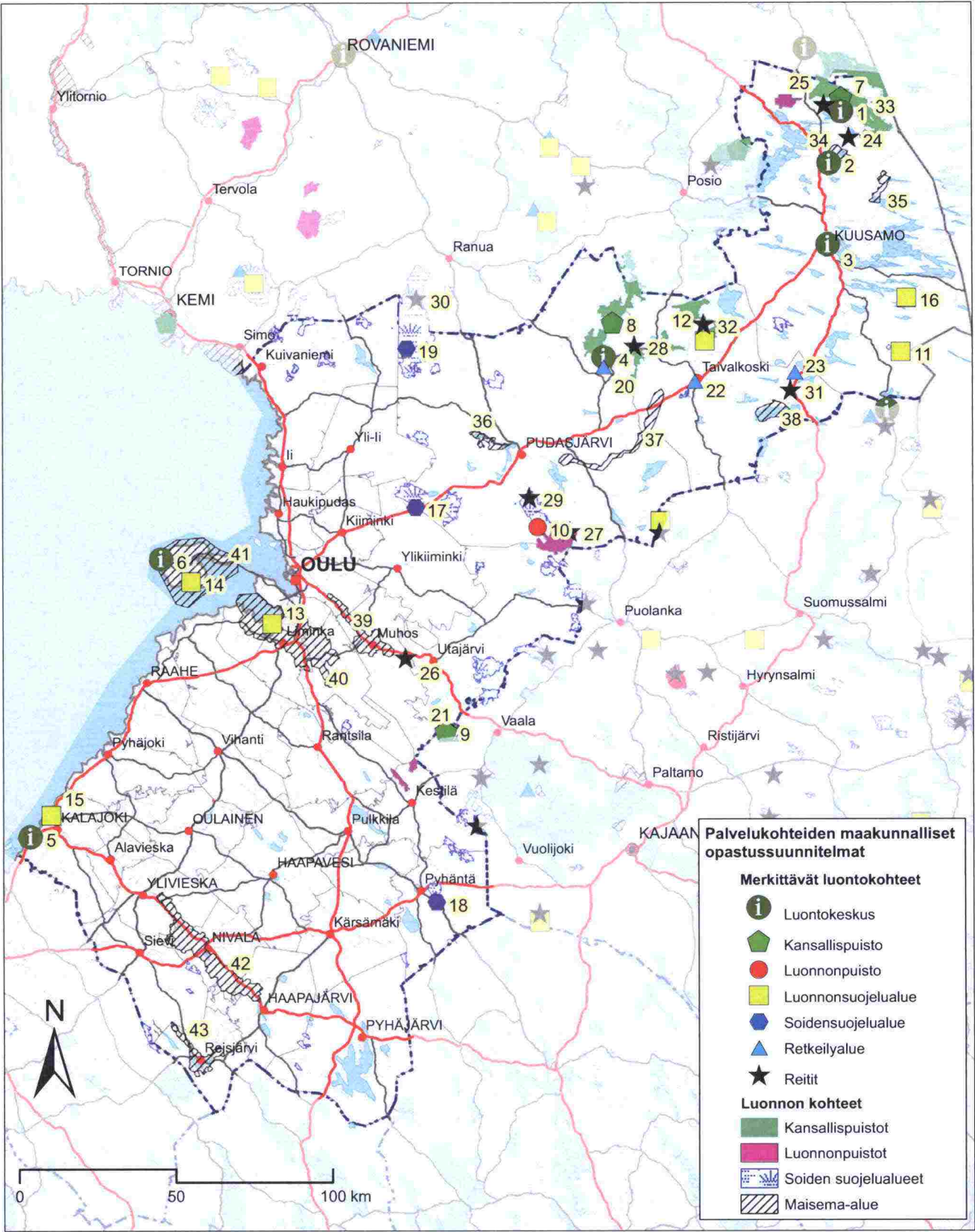
Luontokohteet

Suunnitelmaan on kerätty seuraavat luontokohteet:

- luontokeskukset
- kansallispuistot
- luonnonpuistot
- luonnonsuojelualueet
- luonnonnähtävyydet
- retkeilyalueet
- ulkoilureitit
- valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet

Lähteenä ovat olleet Metsähallituksen ja Ympäristökeskuksen lausunnot, Tiehallinnon paikkatietoaineisto sekä Metsähallituksen internet-sivustot. Kohteet on käyty läpi hankkeen ohjausryhmässä. Seuraavassa taulukossa on nimetty matkailun kannalta merkittävät alueet ja kohteet.

1 Oulanka	Luontokeskus	23 Kylmäluoma	Retkeilyalue
2 Ruka/Valtavaara	Luontokeskus	24 Pieni karhunkierros	Reitit
3 Karhuntassu	Luontokeskus	25 Karhunkierros	Reitit
4 Syöte	Luontokeskus	26 Tervareitti	Reitit
5 Kalajoen meriluontokeskus	Luontokeskus	27 Olvassuo	Reitit
6 Luotokeskus	Luontokeskus	28 Syöte	Reitit
7 Oulanka	Kansallispuisto	29 Sammakkosuo	Reitit
8 Syöte	Kansallispuisto	30 Litokaira	Reitit
9 Rokua	Kansallispuisto	31 Kylmäluoma	Reitit
10 Olvassuo	Luonnonpuisto	32 Soiperoinen	Reitit
11 Hyöteikönsuo/Närängänvaara	Luonnonsuojelualue	33 Kuusamon kosket	Maisema-alue
12 Soiperoinen	Luonnonsuojelualue	34 Virkkula	Maisema-alue
13 Liminganlahti	Luonnonsuojelualue	35 Määttälänvaara-Vuotunki	Maisema-alue
14 Hailuoto	Luonnonsuojelualue	36 Aittojärvi-Kyngäs	Maisema-alue
15 Rahjan saaristo ja Kalajoki	Luonnonsuojelualue	37 Iijoen keskijuoksu	Maisema-alue
16 Iivaara	Luonnonsuojelualue	38 Tyräjärvi	Maisema-alue
17 Hirvisuo	Soidensuojelualue	39 Oulujoen laakso	Maisema-alue
18 Kansanneva-Kurkineva-Muurainsuo	Soidensuojelualue	40 Limingan lakeus	Maisema-alue
19 Litokaira	Soidensuojelualue	41 Hailuoto	Maisema-alue
20 Syöte	Retkeilyalue	42 Kalajokilaakso	Maisema-alue
21 Rokua	Retkeilyalue	43 Keskikylä-Kangaskylä	Maisema-alue
22 Taivalvaara	Retkeilyalue		

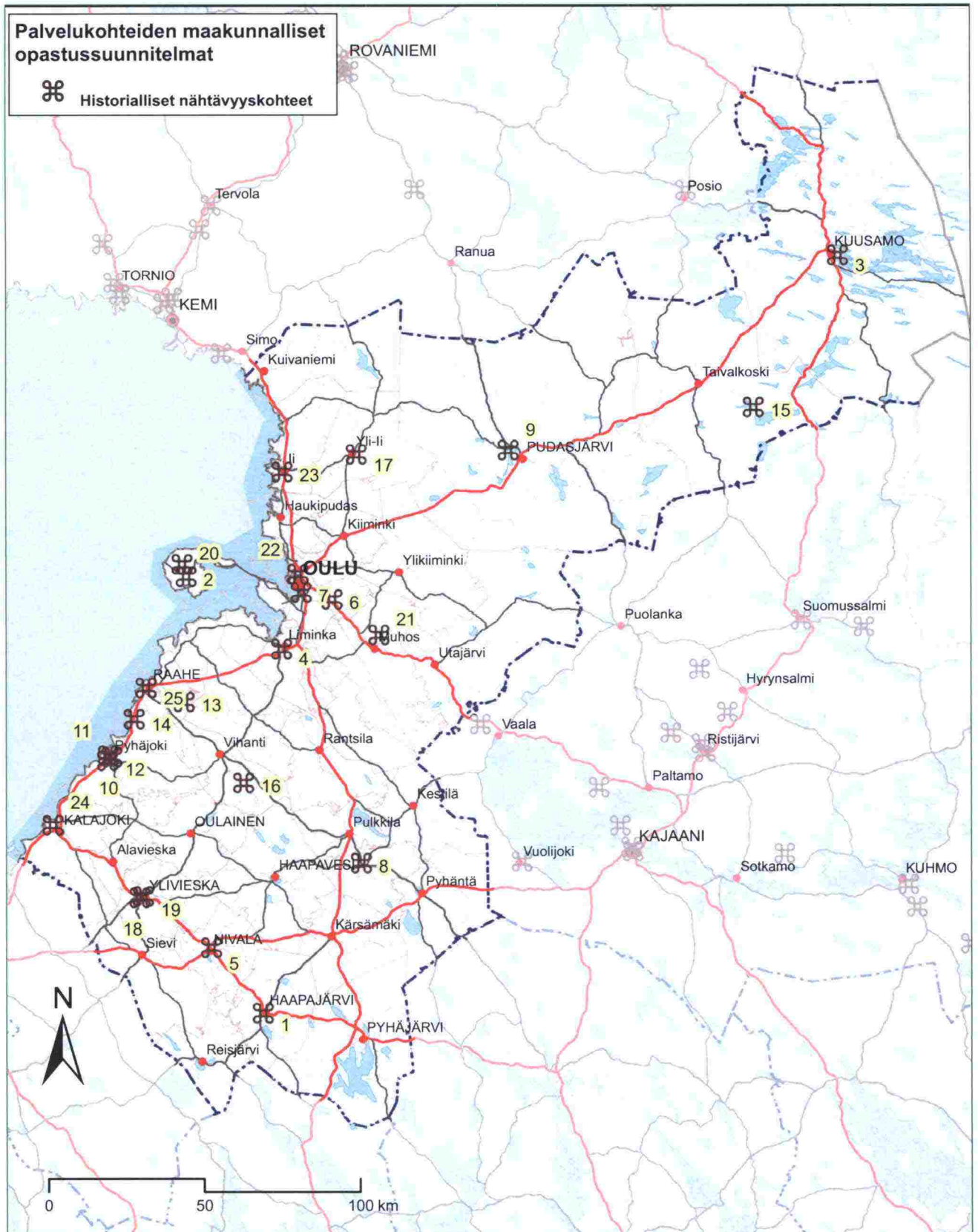

Kuva 3. Pohjois-Pohjanmaan luontokohteet.

Museot ja historialliset nähtävyydet

Luetteloon ja kartalle on koottu museot ja muut historialliset kohteet Museoviraston lausunnon perusteella. Aineistoon on lisätty ohjausryhmän keskustelujen perusteella Pohjois-Pohjanmaan museo, Iin Hamina, Kalajoen Plassi ja Raahen vanha kaupunki – Puu-Raahe.

- 1 K.J. Ståhlbergin lapsuudenkoti (museo)
- 2 Kotiseutumuseo Kniivilä
- 3 Kuusamon kotiseutumuseo
- 4 Vanha Liminka
- 5 Nivalan museo Katvala
- 6 Turkansaaren ulkomuseo
- 7 Oulun automuseo
- 8 Viitainahon kotiseutumuseo
- 9 Pudasjärven kotiseutumuseo
- 10 Annalan kotiseutumuseo
- 11 Kaukon kalasatama
- 12 Eteläkylän Isosilta
- 13 Kastellinlinna
- 14 Saloisten kotiseutumuseo
- 15 Kallioniemi, Kalle Pääntalon lapsuudenkoti
- 16 Lampinsaaren kaivoskylä
- 17 Kierikkikeskus
- 18 Ylivieskan museo Puuhkala
- 19 Savisilta ympäristöineen
- 20 Hailuoto
- 21 Pyhäkosken voimalaitos ja Leppiniemen asuinalue
- 22 Pohjois-Pohjanmaan museo
- 23 Iin Hamina
- 24 Plassi
- 25 Puu-Raahe

Kuva 4.

Pohjois-Pohjanmaan historialliset nähtävyydet.

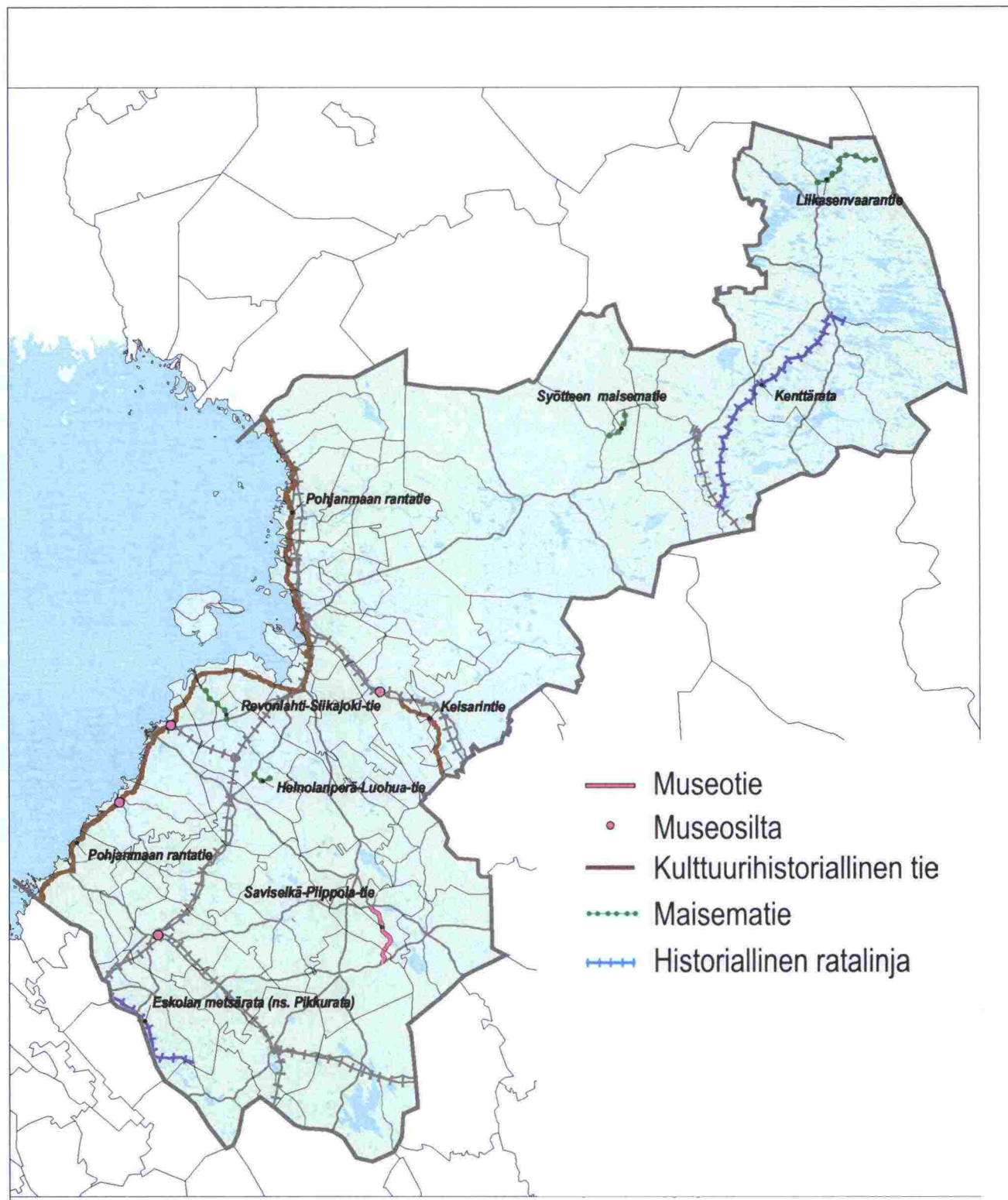
Pohjois-Pohjanmaan alueella on maakuntakaavassa osoitettu kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tiet ja reitit. Tällaisia ovat:

- Pohjanmaan rantatie
- Keisarintie
- Heinolanperä-Luohua –tie
- Revonlahti-Siikajoki –tie
- Syötteen maisematie
- Liikasenvaarantie

Virallisia museoteitä on yksi, joka on Saviselkä-Piippola –tie.

Kuva 5. Näkymä Saviselkä - Piippola -tieltä (kuva: tiekuva.com).

Kuva 6.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tiet.

Taiteelliset kohteet ja nähtävyydet

Kuntien internet-sivustojen perusteella on kartoitettu taiteellisesti merkittäviä tai arvokkaita nähtävyyksiä ja kohdekokonaisuuksia, joita ovat:

- 1 Seppo Similän galleria
- 2 Hannu Hautalan luontokuvakeskus
- 3 KulttuuriKauppila
- 4 Taidegalleria Terttu Jurvakainen
- 5 Rantagalleria ja Kummigalleria
- 6 Galleria Art Halvare
- 7 Galleria 5
- 8 Galleria Harmaja
- 9 Neliö-Galleria
- 10 Galleria Myötätuuli
- 11 Oulun taidemuseo
- 12 Paanukirkko
- 13 O.Jauhiaisen museo
- 14 Ulvin taidelasi
- 15 Isopahkalan Keramiikka
- 16 Kalle Päätalon muistomerkki

Oulun läänin taidetoimikunta ei lausunnossaan ottanut kantaa kohteisiin, joten esimerkiksi taiteellisesti tai arkkitehtonisesti merkittäviä rakennuksia ei ole tähän kattavasti listattu.

Kuva 7.

Pohjois-Pohjanmaan taiteelliset kohteet.

2.3.3 Majoitus

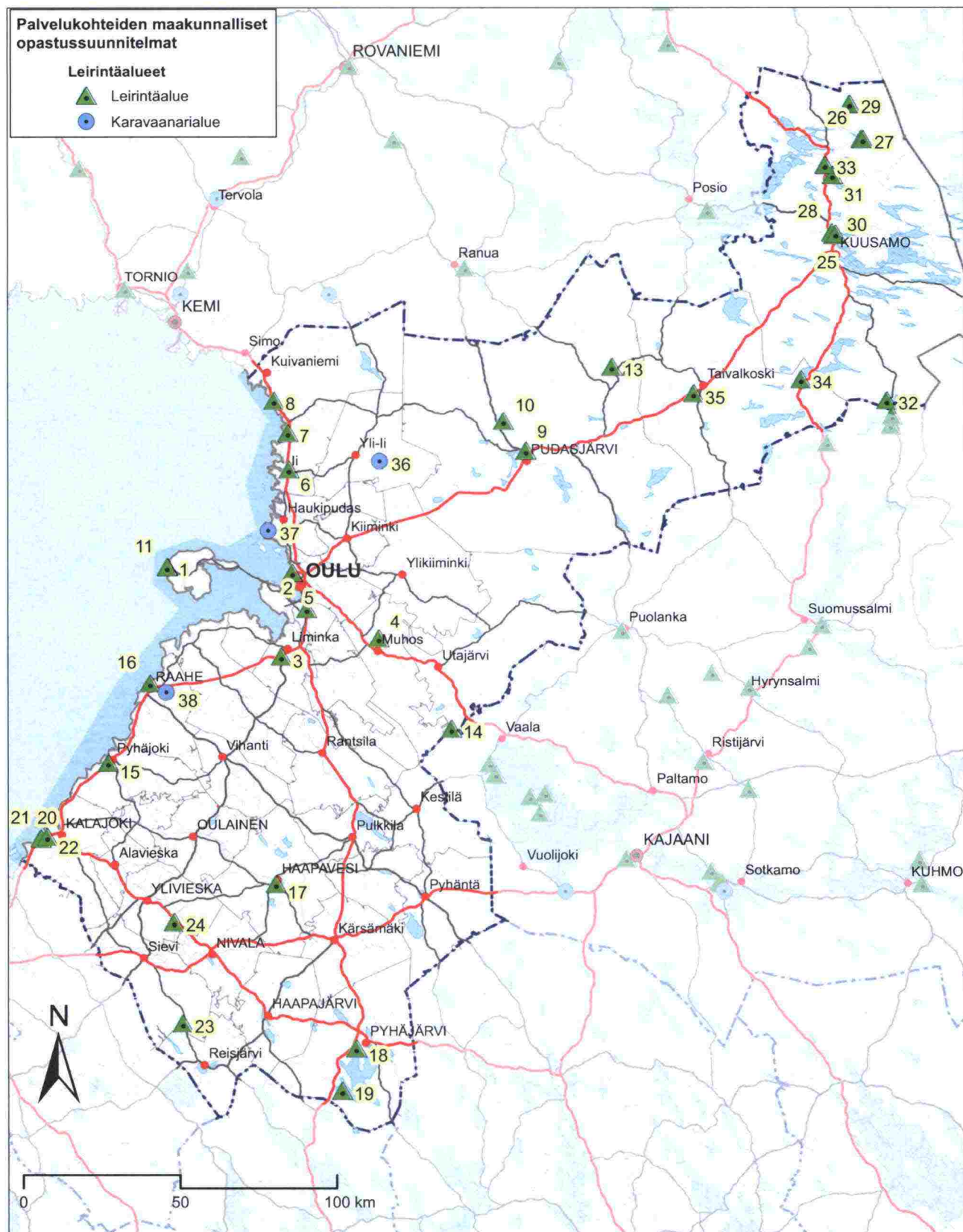
Leirintäalueet

Leirintäalueet on paikannettu kartalle Suomen Leirintäalueyhdistyksen ja SF-Caravan ry:n lausuntojen perusteella. Leirintäalueet ovat laatutasoltaan hyvin erilaisia ja osa on auki vain osan aikaa vuodesta. Osassa leirintäalueista on tähdistöluokitus, mikä on jatkossa edellytys kohteen viitoituskelpoisuudelle Tiehallinnon ohjeistuksen mukaan.

SF-Caravan ry:n leirintäalueet ovat joko suoraan paikallisten karavaanariyhdistysten hoitamia tai yhdistyksillä on alueita hoitavien yrittäjien kanssa käytösopimus. Alueet ovat avoinna ympäri vuoden. Palveluiltaan alueet on suunniteltu pääosin matkailuajoneuvojen (matkailuautojen ja matkailuvaunujen) käyttöä varten. Alueet ovat avoinna kaikille leirintämatkailijoille, myös niille, jotka eivät ole SF-Caravan ry:n jäsenyhdistysten henkilöjäseniä.

1 Ranta-Sumppu * *	20 Camping Hiekkasärkät * * * *
2 Kempele Camping	21 Aurinkohiekat * *
3 Värminkosken leirintä	22 Tapion Tupa
4 Montta Camping	23 Maasydämen Matkailu * *
5 Nallikari Camping	24 Majoitus Metsäranta
6 Iin Sillat * * *	25 Rantatropiikki * *
7 Seljänperä	26 Juuman leirintäalue
8 Camping Merihelmi	27 Jyrävän leirintä
9 Jyrkkäkoski Camping	28 Matkajoki Camping
10 Livojoen leirintä	29 Oulangan kans.puiston leirintäalue
11 Syötekeskus	30 Petäjälammen lomakylä
12 Kelosyöte	31 Rukakeskus, matkailuvaunualue
13 Caravan Isosyöte	32 Teeriranta
14 Rokuanhovi	33 Viipuksen leirintäalue
15 Kielosaaren Lomat * * *	34 Kylmäluoma * * * *
16 Raahe Camping * * *	35 Kolmiloukko Camping
17 Kylpyläsaari	36 Pahkalan koulu, SFC
18 Emolahti Camping * * * *	37 Rantasarkka, SFC
19 Lomakylä Marjoniemi	38 Multaranta, SFC

Leirintäalueelle kuljettaessa esim. matkailuautolla tai matkailuvaunuyhdistelmällä on tärkeää, että jarrutukset ja kääntymiset voidaan ennakoida mahdollisimman hyvin. Leirintäalueet ovat yleensä sivuteiden varsilla, joten reitti pääteiltä tulee voida opastaa mahdollisimman selkeästi. Asianmukaisella opastuksella vaikutetaan myös leirintäalueiden käyttöön. Siten ehkäistään parhaiten myös ns. villiä leirintää, joka erityisesti Pohjois-Suomessa on koettu joiltakin osin ongelmalliseksi.

Kuva 8.

Pohjois-Pohjanmaan leirintäalueet.

2.3.4 Käyntikohteet

Pohjois-Pohjanmaalta löytyy useita matkailun kannalta merkittäviä ja tunnettuja käyntikohteita. Kohteet on kartoitettu Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategian 2006-2013 ja MEK:n kävijämäärätilastojen 2006 perusteella. Lisäksi kohteita on käyty tiiviisti läpi niin ohjausryhmässä kuin sidosryhmien esittelytilaisuudessa.

Matkailukeskukset:

- 1 Ruka
- 2 Hiekkasärkät
- 3 Syöte
- 4 Rokua
- 5 Taivalvaara

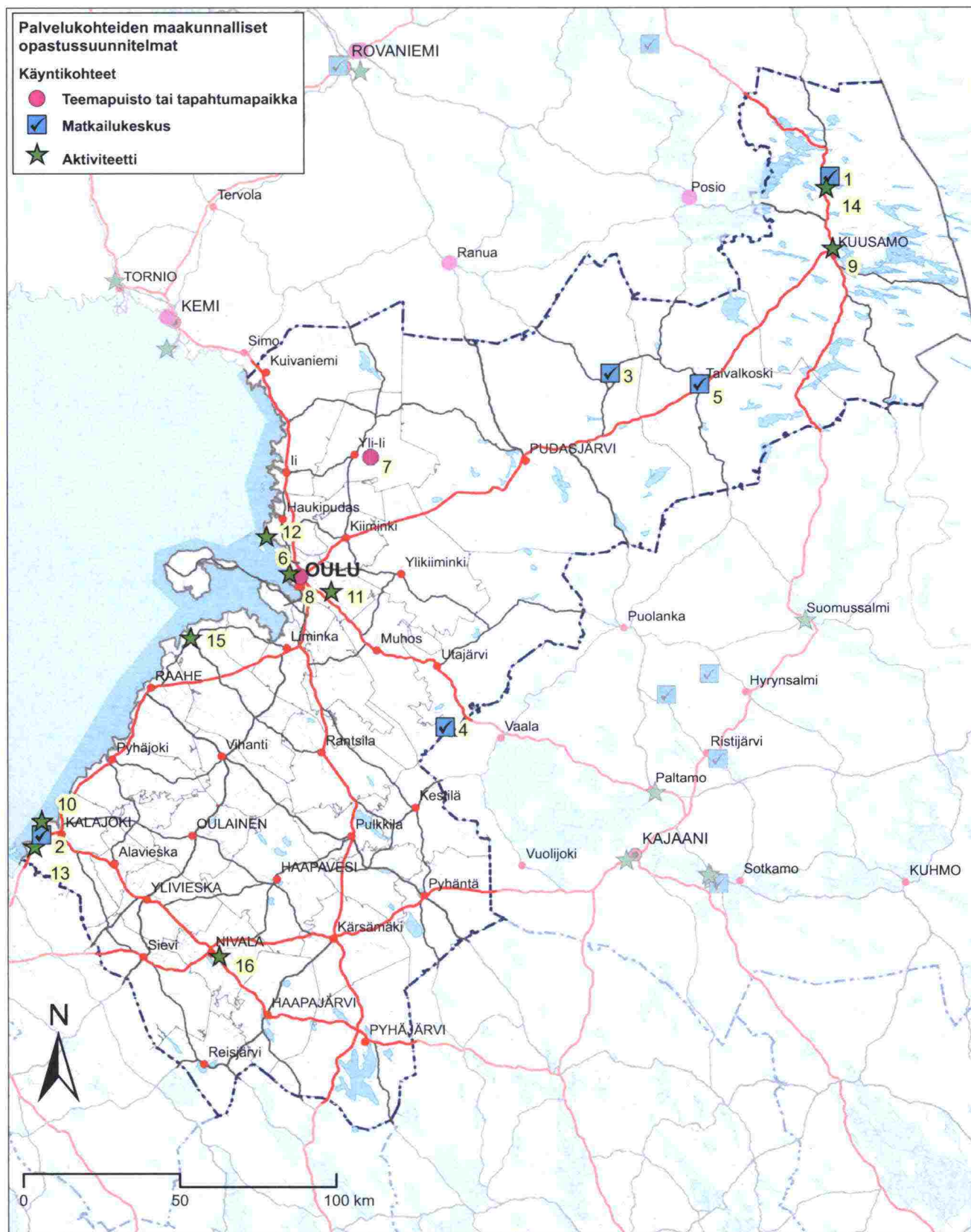
Teemapuistot ja tapahtumapaikat:

- 6 Tietomaa
- 7 Kierikkikeskus

Aktiviteetit:

- 8 Nallikari, kylpylä Eden
- 9 Kuusamon Tropiikki
- 10 Kylpylä SaniFani
- 11 Sankivaara golf
- 12 Virpiniemi golf
- 13 Kalajoen golf
- 14 Ruka golf
- 15 Raahetienoon golf
- 16 Nivalan seudun golf

Periaatteena tässä on ollut, että matkailukeskusten yhteydessä olevia palveluja ei kylpylöitä ja golf-kenttiä lukuun ottamatta erikseen mainita.

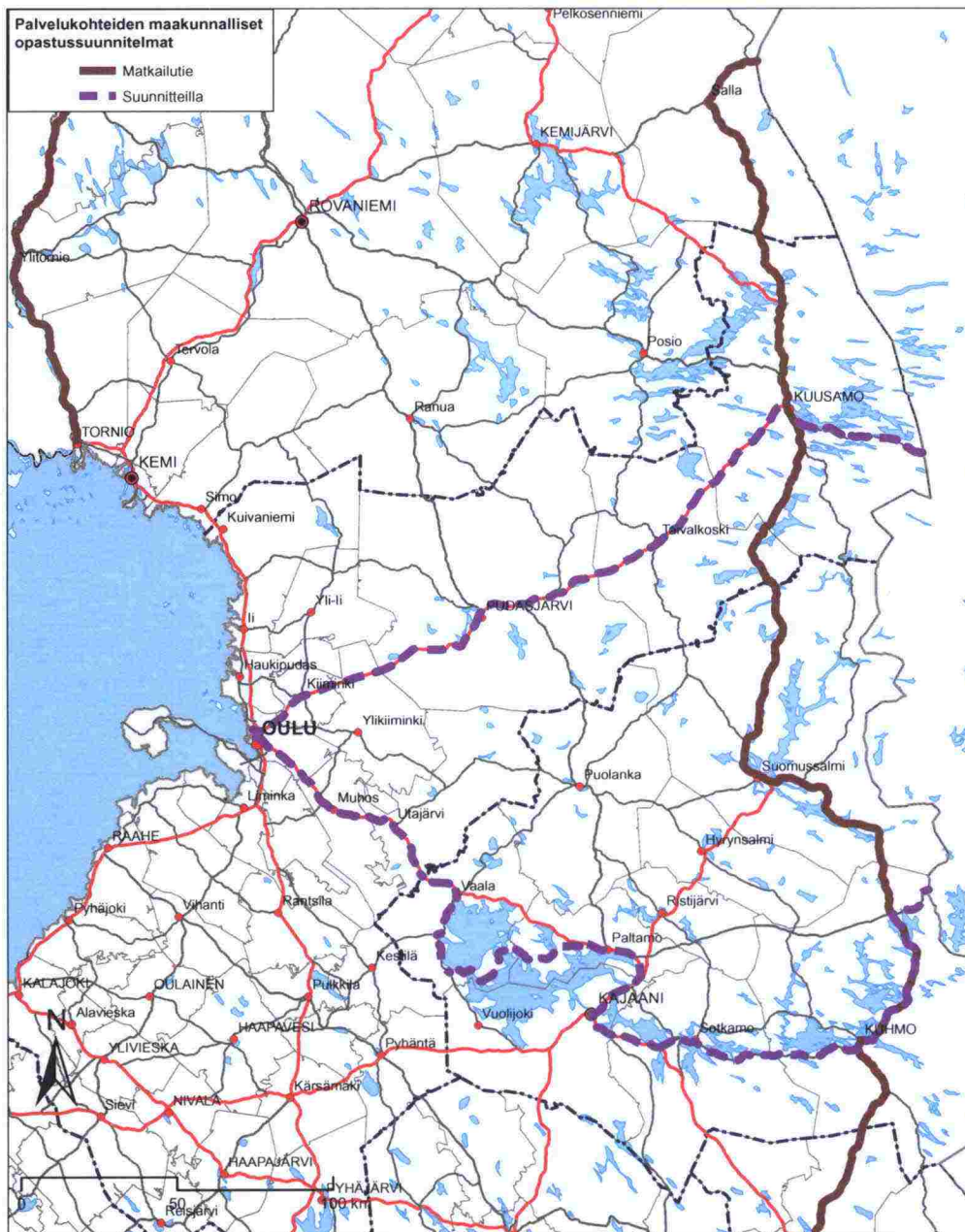
Kuva 9.

Pohjois-Pohjanmaan käyntikohteet.

2.3.5 Matkailutiet

Matkailutieideologia pitää sisällään ajatuksen, että tie muodostaa rinnakkais- teineen matkailuvyöhykkeen, joka lisää alueen matkailupalvelujen yhteenkuu- luvuuden tunnetta ja mahdollisesti yhteismarkkinointia.

Pohjois-Pohjanmaalla on yksi matkailutie; Runon ja rajan tie (Via Karelia), joka kulkee Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa valtakunnan rajan tuntumassa tullen Suomussalmelta valtatieltä 5 pitkin Kuusamon kautta Sallaan. Vireillä on lisäksi kaksi hanketta; Valkea tie ja Tervan tie, joista ensin mainittu on kokonaan Pohjois-Pohjanmaan alueella alkaen Oulusta seuraten valtatieltä 20 Kuusamoon ja seututien 866 kautta valtakunnan rajalle asti. Tervan tie on Oulusta Kajaanin kautta Sotkamoon ja edelleen Kuhmon kautta Vartiukseen ulottuva matkailuvyöhyke, jolle haetaan virallista matkailutiestatusta.

Kuva 10. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun matkailutiet.

3 TAVOITTEET

Pohjois-Pohjanmaan opastussuunnitelman tavoitteena on olla maakunnan opastuksen strateginen työkalu, joka ensisijaisesti palvelee viranomaisia ja asiantuntijoita opastuspäätöksissä ja opastuksen kehittämisessä. Sen avulla pyritään kokonaisvaltaiseen ja tasapuoliseen opastusnäkemykseen, joka kuitenkin mahdollistaa paikalliset ja joustavat opastusratkaisut. Maakunnan näkemykset tuodaan esiin.

Palvelukohteiden nykytilakartoituksen perusteella luodaan käsitys maakunnan palvelutarjonnasta ja sen sijoittumisesta. Suunnitelmassa on tarkoitus luoda suuntaviivoja siitä, millaisia ja millä tavoin kohteita tulevaisuudessa opastetaan niin valtakunnallisia ohjeita kuin paikallisia tavoitteita ja tarpeita noudattaen.

Suunnitelmassa määritetään maakunnan opastusstrategia. Tärkeimpiä tehtäviä on opastuksen yhteistyön lisääminen maakuntatasolla, mikä antaa edellytyksiä tasapuoliselle, yhtenäiselle ja ajantasaiselle opastukselle. Maakunnallisen yhteistyön avulla keskustelu niin laajemmalla valtakunnan kuin suppeammalla paikallisella tasolla on hallitumpaa. Tiedonsiirto varmistuu.

Opastussuunnitelma on lähtökohtana tarkempien seudullisten ja paikallisten suunnitelmien laatimiselle. Seudulliset suunnitelmat laaditaan, jotta tielläliikkuja voi olla varma opastuksen oikeellisuudesta ja opasteissa luvatuista palveluiden laadusta. Alueet valitaan siten, että alue on palvelutarjonnaltaan, maantieteellisesti tai tielläliikkujien perusteella mahdollisimman homogeeninen. Paikallisten suunnitelmien kohdealueet ovat tiheimpiä palvelukeskitymiä, joissa usein tarvitaan opastuksen erikoisratkaisuja. Tässä suunnitelmassa määritetään vastuutahot ja alustavat aikataulut tarkempien suunnitelmien laatimiseksi.

Pohjois-Pohjanmaalla tienvarsilla on runsaasti opastuskarttoja, joiden taso vaihtelee. Suunnitelma antaa suuntaviivat opastuspaikkojen kehittämiselle ja niiden ylläpitämiselle.

Tiehallinnon opastuslupapäätökset on keskitetty Tampereelle. Opastussuunnitelma toimii ohjeena lupapäätösten tekemiselle.

4 OPASTUKSEN KEHITTÄMINEN

4.1 Opastuksen maakunnallinen yhteistyö

Maakunnallisen opastusyhteistyön kehittämiseksi kootaan opastuksen yhteistyöryhmä, joka toimii Pohjois-Pohjanmaan matkailutoimikunnan alaisuudessa. Matkailutoimikunnan on katsottu olevan liian laaja-alainen ratkomaan joskus pienipiirteisiäkin opastuskysymyksiä, joten opastuksen yhteistyöryhmäksi kootaan pienempi ryhmä. Ryhmään kuuluvat maakuntaliiton ja tiepiirin edustajat, läänin taidetoimikunnan, maakuntamuseon, ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen edustajat sekä matkailutoimikunnasta tärkeiden palvelukeskittymien kunta- ja yritysedustajia tai matkailuyhdistysten edustajia. Lisäksi mukaan voidaan kutsua tienkäyttäjryhmien edustajia, esimerkiksi Rahtareista tai Auto-liitosta. Opastusryhmä voi kokoontua matkailutoimikunnan kanssa samalla syklillä, lähtökohtaisesti vähintään kerran vuodessa ja laajemmat strategiset opastusasiat keskustellaan ja hyväksytään matkailutoimikunnassa.

Yhteistyöryhmä

Maakuntaliitto, pj.

Kunta- ja matkailuedustajat

- alueen merkittävän matkailukunnan edustaja
- valtakunnallisesti merkittävän palvelualueen yritysedustaja, tarvittaessa useampia, esim. Rukalta ja Hiekkasärkiltä (koska erityyppistä matkailua)

(kunnan ja palvelualueen edustajat mielellään eri paikkakunnilta)

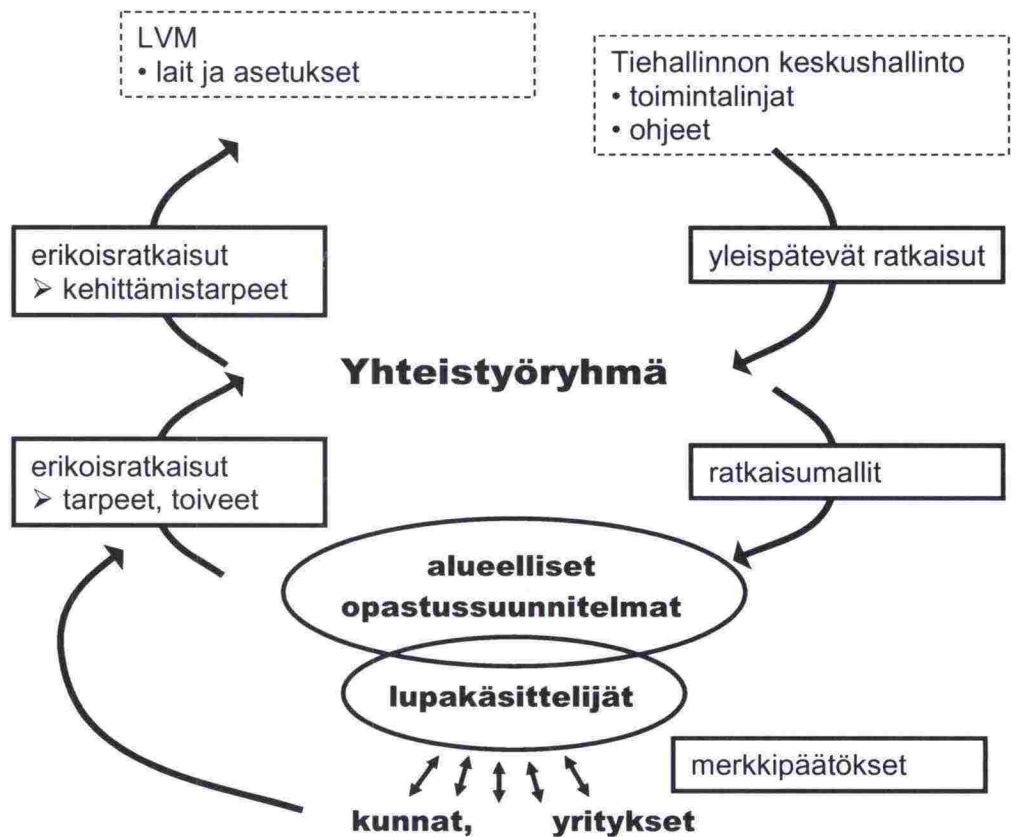
Tiepiiri, sihteeri

Paikalliset lausunnonantajat

- läänin taidetoimikunta
- maakuntamuseo
- ympäristökeskus
- Metsähallitus
- muut

Kuva 12.

Opastuksen yhteistyöryhmän periaatteellinen kokoonpano.

Kuva 13. Opastuksen yhteistyöryhmän toimintaympäristö.

Opastuksen yhteistyöryhmän tehtäviä ovat:

- lisätä yhteistyötä maakunnan alueella opastuksen parissa toimivien kesken
- toimia lausunnonantaja / yhteistyötahona maakuntakaavan laadinnassa läpikäytäviin maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittäviin virkistys-, matkailu-, luonto- ja kulttuurikohteisiin
- toimia yhteisenä keskusteluryhmänä valtakunnallisten ja paikallistasojen välillä
- seurata maakunnallisen opastusstrategian toteutumista
- valmistella opastusstrategian uusimista
- valvoa seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien laatimisesta ja ajantasalla pitämisestä
- antaa suosituksia erityiskysymyksissä, joita lupakäsittelijä ei pysty ratkaisemaan ohjeiden ja opastussuunnitelmien avulla
- informoida matkailutoimikunnalle opastusstrategian toteutumisesta sekä alueellisten ja paikallisten opastussuunnitelmien suunnittelutilanteesta

4.2 Seudulliset ja paikalliset suunnittelualueet

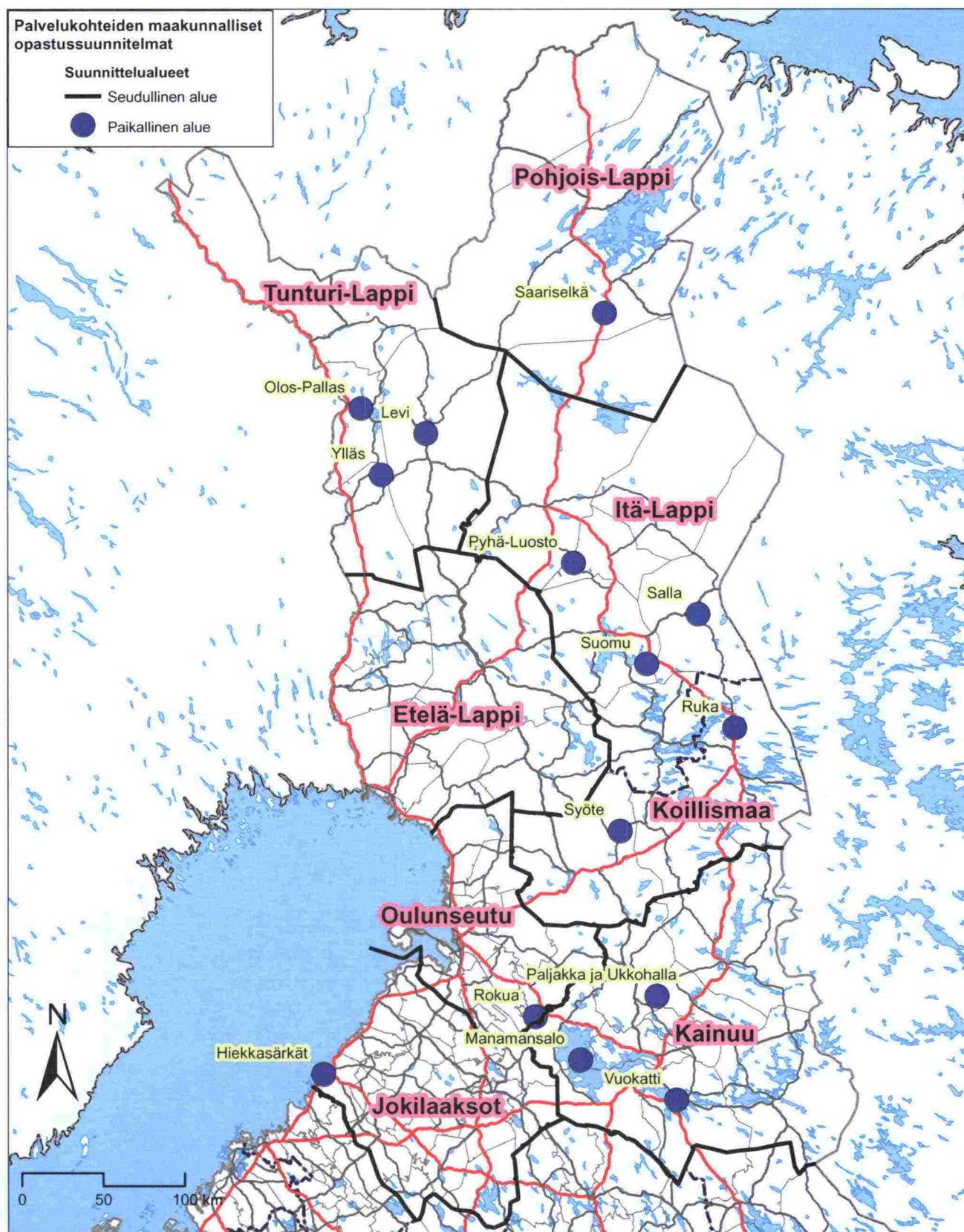
Seudullisten opastussuunnitelmien aluejako on tehty periaatteella, jossa alueita yhdistää tietty samankaltaisuus matkailun kannalta. Seudulliset suunnitelmat ovat tarpeellisia, sillä niiden avulla voidaan varmistaa eri palveluntarjoajien tasapuolinen kohtelu viitoituslupaprosessissa. Nykyiset voimassa olevat viitoitusluvut raukeavat viimeistään vuonna 2013, jonka jälkeen noudatetaan seudullisen suunnitelman mukaista viitoitusratkaisua. Seudullisessa opastussuunnitelmassa kartoitetaan kaikki potentiaaliset viitoitettavat palvelukohteet, inventoidaan viitoituksen nykytilanne sekä täsmennetään yleisiä viitoitusperiaatteita alueellisiin olosuhteisiin paremmin soveltuvaksi. Seudulliset opastussuunnitelmat palvelevat lupakäsittelijöitä ohjaavana dokumenttina.

Pohjois-Pohjanmaan alue jakaantuu seudullisesti kolmeen osaan, jotka ovat pääpiirteissään Jokilaaksot, Oulun seutu ja Koillismaa. Koillismaan seudullinen suunnittelualue liittyy läheisesti yli maakuntarajan Itä-Lappiin Posio-Kemijärvi-Sodankylä –akselille, jolloin se muodostaa yhdessä niin sanotun matkailukeskusten seudullisen alueen. Aluetta yhdistää lisäksi nauhamainen valtatieverkosto (valtatie 5 ja 20). Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueille laaditaan kuitenkin omat suunnitelmat, jotta suunnittelualue ei kasva liian suureksi. Maakuntarajan ylittävistä suunnitteluyhteistyöstä sovitaan ennen seudullisen suunnittelun aloittamista. Oulun seutuun sisältyy Oulun kaupungin alue, lähikunnat ja moottoritiejakso. Oulun kaupungista ei kuitenkaan laadita erillistä paikallista suunnitelmaa, koska kaupungin sisällä palvelukohteiden opasteiden määrään vaikuttavat muut lainalaisuudet ja koko Oulun seutu on palvelutarjonnaltaan yhtenäinen alue.

Seudullisille alueille laaditaan opastussuunnitelmat samalla tarkkuudella kuin paikalliset suunnitelmat eli kyseessä on molemmissa tapauksissa konkreettinen liikennemerkkisuunnitelma. Seudullisissa suunnitelmissa ei kuitenkaan suunnitella paikallisten suunnittelualueiden sisäpuolelle jääviä yksittäiskohteita. Paikalliset kohteet osoitetaan seudullisessa suunnitelmassa yhdellä nimellä, jota käytetään viitoitettaessa ko. matkailualueella tai kohdetta kauempana. Lisäksi esitetään, että keskeisiä matkailua palvelevia vilkkaita päätiejaksoja (valtatie 4, 8, 20 ja 22) käsitellään seudullisissa suunnitelmissa yhtenäisinä alueina samoin kuin matkailuteitä. Seudullisen suunnitelman laatimisesta vastaa Tiehallinto yhdessä maakuntaorganisaation kanssa.

Kielellisiin kysymyksiin liikennemerkeissä on annettu tarkat ohjeistukset kieliläissa, joten poikkeukselliseen toimintaan ei ole mahdollisuuksia. Erityisistä syistä opastusmerkissä voidaan käyttää suomen ja ruotsin kielen lisäksi muuta kieltä. Alueen opaskartat ja selitteet voidaan tehdä vapaasti valittavalla kielellä – siihen ei Suomen laissa ole rajoituksia.

Paikallinen opastussuunnitelma tulee tarpeelliseksi, kun palveluja on keskitynyt paljon samalle maantieteellisesti pienelle alueelle. Paikallisessa suunnitelmassa palvelujen suuren määrän vuoksi voi olla tarpeen tehdä kohdekohtaisten viitoitusratkaisujen sijaan vaihtoehtoisia ratkaisuja kuten opastuspaikkajärjestelmän kehittämistä (selkeät opaskartat ja liittymiin tiennimikilvet).

Kuva 14.

Pohjois-Suomen seudulliset ja paikalliset suunnittelualueet.

Paikallisesti vahvoja matkailualueita ovat:

- Ruka
- Syöte
- Hiekkasärkät
- Rokua

Näille alueille esitetään laadittavaksi paikallinen opastussuunnitelma. Rokuan alue on poikkeuksellinen sikäli, että sen kaupallinen pääpaino on Pohjois-Pohjanmaalla Utajärven puolella, mutta se muodostaa yhdessä Kainuun puolella olevien kansallispuiston ja Oulujärven ympäristön kanssa ehjän retkeilypaikkoisen matkailualueen.

Paikallisten suunnitelmien laatimisvastuu on kunnalla. Tiepiiri osallistuu suunnittelukustannuksiin ja on mukana suunnitteluryhmässä asiantuntijana ja lupaviranomaisena.

4.3 Opastuspaikat

Opastuspaikkojen kehittäminen jakautuu jatkossa kolmeen tasoon: paikalliset opastustoimistot, paikalliset opastuspisteet ja maakunnalliset opastuspisteet.

Paikalliset opastustoimistot

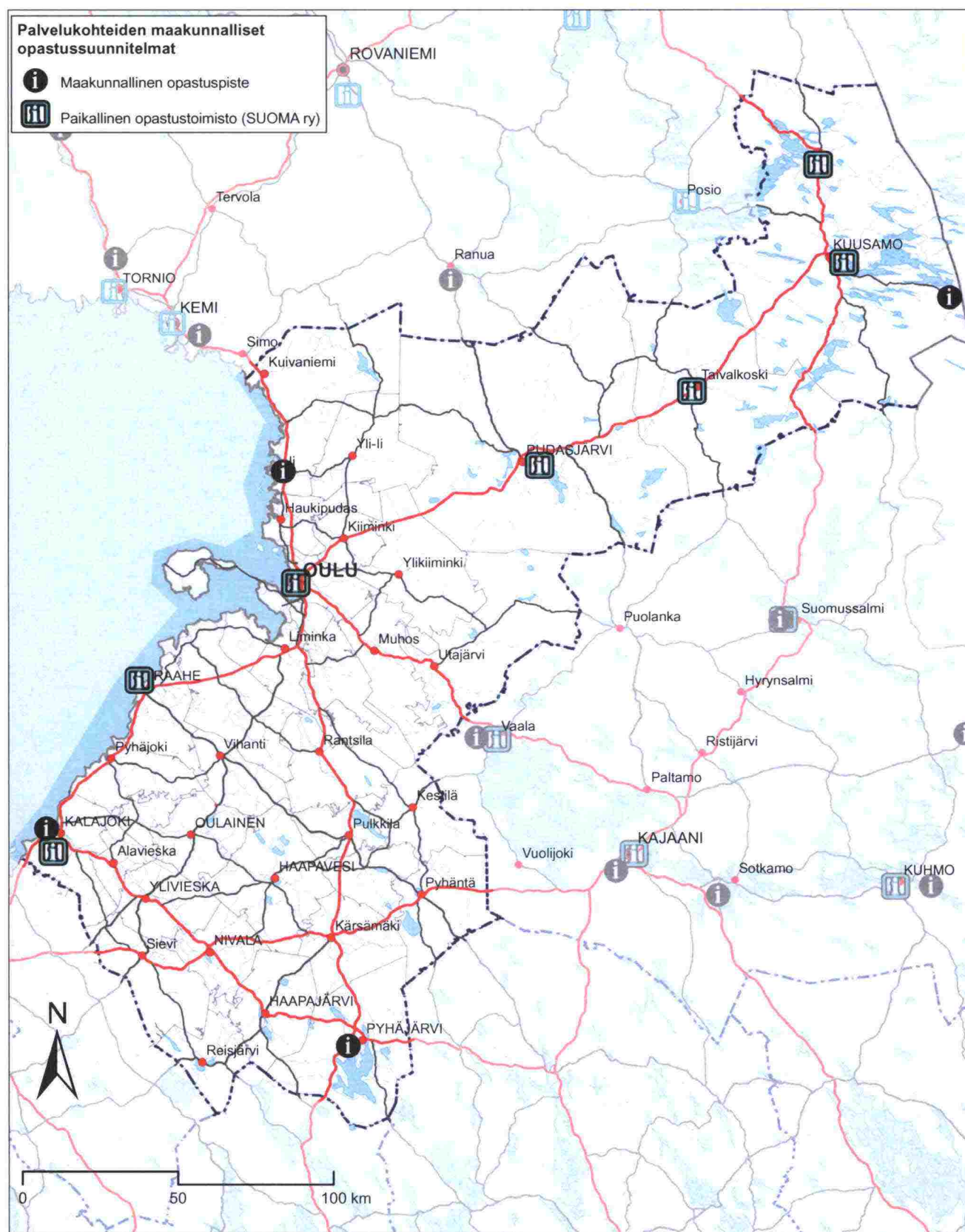
Henkilökohtaista palvelua tarjoavat opastustoimistot sijoittuvat vilkkaimpiin matkailukohteisiin ja ne toimivat SUOMA ry:n kriteerien mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsee nykyään seitsemän opastustoimistoa (suluissa tähdistöluokitus):

- Oulun matkailuneuvonta (**)
- Pudasjärven matkailutoimisto (***)
- Raahen matkailutoimisto (**)
- Kalajoki Matkailutoimisto (***)
- Kuusamo info (****)
- Rukan info (****)
- Taivalkosken matkailupalvelut (**)

Maantieteellisesti maakunnan kaakkoisosaa on toimistoa paitsi ja jatkosuunnittelun tehtäväksi jää, tulisiko esimerkiksi valtateiden 4 ja 27 liittymässä olla opastustoimisto, vai riittäisikö miehittämätön opastuspiste. Opastustoimiston perustamisesta vastaa paikallinen taho. On huomattava, että valtatie 4 suunnassa on useita toimistoja Keski-Suomessa, lähin Pihtiputaalla.

Maakunnalliset opastuspisteet

Opastuspisteiden kehittämiseksi esitetään uusien korkeampitasoisten maakunnallisten opastuspisteiden toteuttamista. Niissä ei ole henkilökohtaista palvelua opastustoimiston tapaan, vaan opastus perustuu mukaan otettaviin esitteisiin, karttoihin ja mahdolliseen internet-yhteyteen. Tietoa on koko maakunnan alueen keskeisimmistä palveluista ja tärkeimmistä matkailukohteista. Valtakunnan rajan läheisyydessä yleispiirteistä tietoa tulee olla koko Suomesta. Kansainvälisen matkailun lisääntymisen takia, on tärkeää, että opastuskielinä ovat suomen ja ruotsin lisäksi englanti ja ainakin maakunnan itäosissa myös venäjä.

Kuva 15.

Pohjois-Pohjanmaan opastustoimistot ja alustavat maakunnallisten opastuspisteiden sijainnit.

Pohjois-Pohjanmaalla valtakunnallinen tai maakunnallinen opastuspiste voi olla Kuusamon kansainvälisellä rajanylityspaikalla, mikäli rajanylityspaikka kehittyä matkailullisesti tärkeäksi. Muut maakunnalliset opastuspisteet esitetään sijoitettavaksi maakunnan rajoille liikenteellisesti vilkkaisiin ja helposti saavutettaviin paikkoihin. Tällaisia ovat liikenneasemat, jotka ovat auki vuorokauden ympäri. Niissä opastuspiste on valvottavissa ja yleensä rakennettavissa sisätiloihin, mikä edesauttaa opastuspaikan siisteyttä, viihtyvyyttä, turvallisuutta ja lisää näin ollen sen käyttöä.

Maakunnalliset opastuspisteet pyritään merkitsemään valtakunnallisiin, jopa Pohjoismaisiin ja Venäjän luoteisosat kattaviin tiekarttoihin. Tievarsilla opastuspisteet opastetaan liikennemerkein.

Tiehallinto tai kunnat eivät lähde kilpailemaan maakunnallisilla opastuspisteillä yrittäjien kanssa, vaan ne rakennetaan yhteistyössä synergiaetujen saavuttamiseksi. Liikenneasemat tai vastaavat palvelualuekokonaisuudet vetävät tielläliikkuja puoleensa, joten on järkevää sijoittaa opastuskeskukset valmiiden ja vilkkaiden liikennevirtojen ääreen. Toisaalta opastuspaikka tuo jonkin verran lisäasiakkaita.

Maakunnallisten opastuspisteiden ylläpidosta vastaavat alueen yrittäjät mieluiten matkailu- tai yrittäjäyhdistysten kautta, jotta aineisto ja jaettava tieto ovat mahdollisimman tasapuolista ja kattavaa. Kunta voi olla mukana niiden tietoisuuden lisäämisessä, esimerkiksi matkailumainonnassaan, kaavoituksessa ja pisteet perustamisen aikana neuvotteluosapuolena. Tiehallinnon rooli on olla opastuksen lupaviranomainen. Tiepiiri vastaa maanteiden varsille sijoitettavista opastuspisteiden opastusmerkeistä.

Paikalliset opastuspisteet

Opastuspisteitä eli käytännössä infokarttoja on runsaasti Pohjois-Pohjanmaalla tienvarsilla. Niitä on sijoitettu perinteisesti kuntarajoille ja kuntakeskuksiin. Koska niiden ylläpito on usein vaivalloista, eikä niiden antamaan informaatioon voi luottaa, opastuspisteitä keskitetään ja karsitaan. Opastuspisteiden tarkempi sijoittaminen ratkaistaan alueellisissa ja paikallisissa opastussuunnitelmissa.

Pääperiaatteet opastuspisteiden sijoittamiseksi ovat:

- pinta-alaltaan pienet tai keskisuuret kunnat: keskustaajamiin, mielellään liikenteeseen liittyvän palvelukohteen yhteyteen, esimerkiksi huoltoasemalle
- laajoissa kunnissa ja pienemmissäkin kunnissa, mikäli kunnassa on runsaasti palvelukohteita ympäri maaseutua, opastuspisteet keskustaajaman lisäksi kuntarajoille
- kuntarajoilla pyritään yhdistämään molemmat rajakunnat samaan opastuspisteeseen
- vilkkaissa palvelukeskitymissä omat opastuspisteet
- vilkkaitten liikennesolmujen yhteyteen, missä yleensä on muitakin palveluja

Opastuspisteisiin opastetaan i-opastusmerkeillä kaikista vilkkaimmista suunnista.

Opastuskarttojen tulee palvella kaikkia tielläliikkuja. Karttasymboleissa tulisi pyrkiä maakunnan, ja mielellään jopa valtakunnan tasolla yhteiseen symboliikkaan, jotta kartat olisivat helposti ymmärrettäviä. Ulkomaalaisten matkailijamäärien kasvu lisää painetta käyttää kansainvälisiä merkintöjä. Eri kielten käyttö on suotavaa, kielivalinnat tehdään seudullisen tai paikallisen suunnittelun yhteydessä paikallisen tarpeen mukaan.

Karttaan tulee merkitä kaikki yleisimmät palvelut, kuten opastustoimistot, ensiapu, sairaalat, virastot, poliisi, majoitusliikkeet, huoltoasemat, liikenneterminalit yms. Lisäksi merkitään ainakin tärkeimmät katujen ja teiden nimet. Kartoissa tulee pyrkiä selkeyteen ja yksinkertaisuuteen.

Mikäli kunnan alueella on selkeitä yritys- tai palvelualueita, ne merkitään kunnalliseen opastuskarttaan alueena. Kyseisellä alueella on oma tarkempi karttansa, jossa yritykset ja palvelut on yksilöity. Yksittäisten yritysten ja palvelukohteiden merkitseminen kuntakarttaan on suotavaa, kunhan se ei häiritse kartan luettavuutta. Kartta on laadittava helposti päivitettäväksi, esimerkiksi lamelloidun luettelon avulla.

Kuntakohtaisten opastuskarttojen ylläpidon vastuu on kunnalla. Mukana voi olla paikallinen yrittäjä- tai matkailuyhdistys. Mikäli kartta sijoittuu maantien levähdys- tai pysäköintialueelle, vastaa Tiehallinto alueen kunnossapidosta ja opastuspisteen opastusmerkeistä. Palvelukeskittymissä (ml. matkailukeskukset) opastuspisteen ylläpityvastuu on pääsääntöisesti alueen yrittäjillä.

4.4 Navigaattorit

Autoilijoiden keskuudessa voimakkaasti yleistyneet navigaattorit ovat olleet hyvä avaus tielläliikkujan suunnistamisen apuvälineenä. Tielläliikkuja voi halutessaan valita joko nopeimman tai lyhimmän reitin. Navigaattoreiden antamissa ajo-ohjeissa on kuitenkin puutteita, sillä ne eivät ota huomioon tienpäällä olevaa viitoitusta tai liikennetilannetta. Navigaattorin antaman nopeimman reittivaihtoehdon tulisi tukea tienpäällä olevaa viitoitusta, jolloin matkailija ei joudu ristiriitaisten valintojen eteen.

Opastuspaikat (paikallinen kansainvälisen vihreävalkoisen i-tunnuksen omaava opastustoimisto, muut opastustoimistot, paikallinen opastuspiste ja maakunnallinen opastuspiste) tulisi oletusarvoisesti sisältyä tai olla helposti ladattavissa matkailijan peruspakettina navigaattoriin.

5 POHJOIS-POHJANMAAN OPASTUSSTRATEGIA

Maakunnan opastusstrategiassa määritellään ne opastuksen ydinasiat, joihin tämän suunnitelman perusteella on päädytty ja joihin jatkossa keskitytään maakuntatasolla. Strategian taustalla on valtakunnallisesti yhtenäinen opastusvisio, jonka mukaan palvelut on opastettu johdonmukaisesti, tasapuolisesti ja valtakunnallisesti yhdenmukaisesti unohtamatta alueen erikoiskohteita ja -piirteitä. Lisävivahteita on poimittu Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategiasta. Viitoituksen ja palvelukohteiden opastuksen on oltava sen tasoista, ettei kohteen löytämiseen tarvitse varata kohtuuttoman paljon aikaa.

Opastusstrategian pääkohtia ovat:

1. yhteistyön kehittäminen maakuntatasolla
2. seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien laatiminen sekä niiden toteuttaminen ja ajantasalla pitäminen
3. opastuspaikkojen kehittäminen

Opastusyhteistyö

Maakunnallisen opastusyhteistyön kehittämiseksi kootaan opastuksen yhteistyöryhmä. Se toimii Pohjois-Pohjanmaan liiton matkailutoimikunnan alaisuudessa. Ryhmä aktivoituu vuoden 2008 aikana.

Tarkemmat opastussuunnitelmat

Tässä maakunnallisessa palvelukohteiden opastussuunnitelmassa on esitetty seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien suunnittelualueet. Seudullisista alueista ensimmäisenä on syytä tehdä Jokilaaksojen alue, koska alueen palvelut ovat rakentuneet pitkällä ajalla ilman yhteistä suunnitelmaa. Samalla voidaan aloittaa myös Hiekkasärkkien ja Rukan alueen paikallinen suunnittelu. Suunnitelmien laatiminen aloitetaan vuonna 2008. Seuraavassa vaiheessa aloitetaan Syötteen alueen paikallinen suunnittelu sekä Koillismaan seudullinen suunnitelma. Koillismaan seudullinen suunnitelma laaditaan yhteistyössä Lapin tiepiirin Itä-Lapin suunnitelman kanssa. Viimeiseksi laaditaan Oulun seudun ja Rokuan opastussuunnitelmat.

Suunnitelmien laatimisessa yhteistyö paikallisten tahojen kanssa on tärkeää. Suunnitelma-asiakirjojen ajan tasalla pitämisessä on tärkeä rooli opastuksen yhteistyöryhmällä ja Oulun tiepiirillä, mutta suunnitelman käytäntöön laittamisessa vastuu on paikallisilla toimijoilla.

Opastuspaikat

Opastuspaikkojen kehittäminen jakautuu kolmeen tasoon: paikalliset opastustoimistot sekä paikalliset ja maakunnalliset opastuspisteet. Opastustoimistot sijoittuvat vilkkaimpiin matkailukohteisiin ja ne toimivat SUOMA ry:n kriteerien mukaisesti.

Opastuspisteiden kehittämiseksi esitetään korkeampitasoisten maakunnallisten opastuspisteiden toteuttamista. Maakunnallisessa opastuspisteessä tulisi olla selkeästi ja kattavasti esillä maakunnan keskeisimmät matkailukohteet esim. teemoittain (mm. matkailukeskukset, historialliset kohteet tai luonnonkohteet). Perinteisiä opastuspisteitä eli käytännössä opaskarttoja karsitaan ja jäljelle jääviä keskitetään kuntakeskuksiin ja vilkkaiden pääteiden risteyskohtiin. Opastuspaikkojen tarkemmat määritelmät ja sijaintiesitykset tehdään seudullisissa ja paikallisissa suunnitelmissa. Aikatauluihin vaikuttaa merkittävästi nykyisten "opastus-information"-kilpien korvaaminen i-opasteilla Tiehallinnon ohjeistuksen mukaan. Muutoksen tulee tapahtua vuoden 2009 loppuun mennessä.

UUSI I-KILPIKRITERISTÖ

©SUOMA ry

www.suoma.fi

Kaikilta i-toimistoilta edellytetään:

- i-kilpi osoittaa selkeästi palvelupisteen sijainnin.
- Keskeinen sijainti asiakaskuntaan nähden.
- Säännölliset aukioloajat.
- Asiakaslähtöinen toimintatapa.
- Perusneuvonnan maksuttomuus ja pyrkimys neutraalisuuteen asiakkaan parhaaksi.
- Neuvontaa on annettava myös puhelimitse ja sähköpostitse
- Alan ammattitaito.
- Henkilökunnalla riittävä tekninen välineistö ja internetyhteys asiakaspalvelun hoitamiseksi.
- Keskeiset julkisten liikennevälineiden yhteystiedot ja aikataulut

Kriteeri	1 tähti minimivaatimukset	2 tähteä	3 tähteä	4 tähteä	5 tähteä huipputoimisto
Matkailuneuvonnan aukiolo	Sesonkitoimisto, jota ylläpitää täysivaltainen toimisto Vähintään 8 vk/vuosi 5 pv/vk, 30 h/vko	Osa-aikainen tai jaettu toimisto Ympärivuotinen vähintään 30 h/vk	Ympärivuotinen Vähintään 30 h/vk sekä sesonkiaikaan lauantaisin tai sunnuntaisin vähintään 4 h	Ympärivuotinen Vähintään 35 h/vk sekä sesonkiaikaan lauantaisin tai sunnuntaisin vähintään 4 h	Ympärivuotinen Vähintään 40 h/vk sekä sesonkiaikaan lauantaisin ja sunnuntaisin vähintään 4 h
Henkilökunnan määrä	Vähintään 1 vastuullinen henkilö	Vähintään 1 vastuullinen, vakituinen henkilö Lisäksi tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen, vakituinen vetäjä Lisäksi vähintään 1 ympärivuotinen työntekijä sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen toimiston päällikkö Lisäksi vähintään 2 ympärivuotista työntekijää sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen toimiston päällikkö Lisäksi vähintään 3 ympärivuotista työntekijää sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.
Henkilökunnan ammattitaito	Hallitsee lähiseudun matkailu- ja oheispalvelut Riittävä seudullinen yleistieto	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut Riittävä seudullinen ja alueellinen yleistieto	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus
Henkilökunnan kielitaito: Palvelukielten määrä suomen ja ruotsin lisäksi	1 vieras kieli	1 vieras kieli	2 vierasta kieltä	3 vierasta kieltä	4 vierasta kieltä
Tieto- ja esiteaineisto	Paikalliset ja oman seudun palvelut ja yleisesitteet	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palveluiden i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palveluiden i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palveluiden i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat
Matkailupalvelujen varauspalvelut			Paikallinen varauspalvelu samassa tilassa, voi olla ostopalvelu	Alueellinen matkailupalvelujen varaus samassa tilassa, voi olla ostopalvelu	Alueellinen matkailupalvelujen myynti ja varaus, voi olla ostopalvelu
Sähköiset palvelut		Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut	Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut Asiakkailla mahdollisuus päästä internetiin	Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut Internet-pääte asiakkaiden käytössä.	Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut Internet-pääteitä asiakkaiden käytössä.
Laadunvalvonta				Säännölliset asiakastytytyväisyys-selvitykset	Jatkuva laadunvalvonta, asiakaspalautteen keruu Valtakunnallisen LaatuVerkon jäsen
Muuta					Vähintään yksi vapaavalintainen lisäpalvelu

ISBN 978-952-221-012-8
TIEH 1000172-08